

Kmetovalci, odprite oči!

Kmalu bo izginil sneg, in kmetovalec bode pričel iz novega svoje trudapolno delo na polji. Kakor bo sejal, tako bode tudi žel. Ako je torej dobra žetev zavisna ne le od Boga, ampak tudi od kmetovalca samega, važno in imenitno je zanj, da uže setev tako opravi, da se sme nadejati dobre žetve. Ob mnogih prilikah sem poudarjal, da je kmetovalec izgubljen, ako se zanaša na tujo pomoč, a si sam ne pomaga. Kako naj si pa pomaga? Oj koliko je takih prilik! Kdor ne pozna nobene take prilike, prebere naj ta članek in spoznal bode vsaj eno.

Odkar se je žito toliko ucenilo, da ga ni vredno našemu kmetovalcu pridelovati za prodaj, od tedaj ostala je živinska reja edini pripomoček, ki mu obeta vsaj nekaj dobička. Kdor pa redi živino, imeti mora krme. Najvažnejša krma po slovenskih deželah je poleg travniškega sena vsekakor detelja. A tudi pridelovanje važne te rastline peša pri nas, in sicer po krivdi kmetovalca samega. Predenica se širi po slovenskih pokrajinah tako zelo, da so morali po nekaterih krajih uže opustiti deteljno setev, po drugod jim pa krati predenica tako pridelek, da ne dobivajo niti polovice tega, kar bi morali. Pa še nekaj. Samo Kranjska je izvažala deteljnega semena na leto po več nego za en milijon goldinarjev vrednosti, danes pa ga ne izvažajo niti sto tisoč več. Nedavno mi je pravil ljubljanski trgovec da je pred leti iz dežele prodal kranjskega deteljnega semena na leto več nego 10.000 novih stotov, danes pa niti tisoč ne. Pred leti so v Ljubljani s tem semenom tržili na debelo mnogi trgovci, danes trgujejo še trije. Kolika izguba da je to za deželo, zlasti za kmetovalce, to si more vsak misliti. Da se je pa kupčija z deteljnimi semenom tako močno unesla, prihaja od tod, ker je kranjsko deteljno seme izgubilo zbog primešanega predeničnega semena svoje dobro ime. Kranjsko deteljno seme, ki je bilo na izvrstnem glasu ne le v Avstriji, temveč tudi na Nemškem, umakniti se je moralo semenu drugih dežel, katere znajo pridelovati čisto seme. Predenica uničuje torej pridelovanje detelje za krmo in kupčijo z deteljnimi semenom. To zaprečiti in zopet popraviti je dolžnost naših kmetovalcev. A kako? Edini pomoček, da zatremo predenico, je setev čistega semena.

Kdor se nadeje pomoči od deželne postave, ki ukazuje zatiranje predenice; kdor misli, da bodo kmetovalci zatrli predenico na njivi, ta se vara. Ako bodo pa vsi kmetovalci dosledno dajali tako seme, v katerem ni prav nič predeničnega semena, odkrižali se bomo prav kmalu nadležnega in na vso moč škodljivega plevela. Dokler pa pojde po starem naprej, toliko časa ne bode predenica ne le prenehala, temveč še množila in širila se bode. Preiskava, katero je zvršila c. kr. pregledovalna postaja na Dunaji, pokazala je, da ima 1 kilogram primerno še precej čistega kranjskega deteljnega semena 1050 predeničnih zrn v sebi, slabša po več in sicer do 2000 zrn. Nedavno je prodal neki kmetovelec v Ljubljani

20 klgr. deteljnega semena. Trgovec, ki je to seme kupil izbral je iz njega 2 klgr., reci dva kilograma predeničnega semena. Tako seme pa naši kmetovalci tudi sejejo, torej ni čuda, ako pridelajo namestu detelje predenico. Kadar pa kupijo seme, kupijo pa ravno takega. S svojimi očmi sem videl, ko je kupil ljubljanski trgovec dve vreči deteljnega semena, katero je pregledala uže imenovana postaja ter spoznala, da ima vsak kilogram nad 1000 zrn predeničnega semena. Tako seme prodajajo naši trgovci na drobno, kmetovalci ga pa kupujejo, ker mislijo, da so Bog ve kaj prihranili, ker so kupili kilogram za 5 kr. ceneje. Da še huje je! K nekemu trgovcu v Ljubljani, ki kupčuje z deteljnimi semenom na debelo, hodijo gospodarji kupovat pleve od deteljnega semena. Te pleve rabijo za seme. Potem pa na njivi ni drugega nego čez in čez predenica. In zdaj pa nastane krik: Država pomagaj, dežela pomagaj, kmetijska družba pomagaj! Sam si pomagaj! Kupi si poštenega semena, če moraš tudi po 10 kr. draže plačati kilogram, in imel bodeš njivo brez predenice, in ker je tako seme tudi bolj kalivo in rastno, potreboval ga bodeš tudi manj. Dobro in zanesljivo seme je pa le tisto, ki je pregledano in za dobro spoznamo od c. kr. pregledovalne postaje na Dunaji. Kje pa je dobiti takega semena? Na Kranjskem ga ne prodaja nihče na drobno, in drugje na slovenskem pa tudi ne vem. Ker je kranjska c. kr. kmetijska družba dolžna v takih slučajih pomagati in posredovati, zato je ukrenila naročiti na Dunaji pregledano seme in ga oddajati kmetovalcem kolikor mogoče ceno.

Pravega francoškega semena lucerne ali nemške detelje kilogram bode ude c. kr. kmetijske družbe stal 88 kr., neude 93 kr.

Najboljšega semena rdeče ali štajerske detelje kilogram bode ude c. kr. kmetijske družbe stal 53 kr.; neude 58 kr.

Zavoj ali vrečo bode posebej plačati. Družba bode pošljala seme po povzetji ali pa ga oddajala proti gotovemu plačilu v pisarni svoji.

Ker bode družba naročila le toliko semena, kolikor ga bodo gospodarji naročili pri njej, naj oglasi vsak, ki tega semena želi, uže sedaj, koliko ga rabi in naj pošlje ob enem polovico zneska za aro. Naslov je: C. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani.

Semenski krompir.

V zadnji številki je sl. uredništvo objavilo poskus, ki ga je naredila c. kr. kmetijska družba s krompirjevimi vrstami, katere je kupila od semenarske postaje g. C. Rambousek-a v Zborovu, pošta Forbes na Češkem. Tem izkušnjam, ki se so prav ugodno obnesle za imenovano postajo, moramo tudi mi pritrditi. Naročili smo namreč tudi mi zgodnji krompirjevi vrsti „Oneida“ in „Zborovski“ ter kasno vrsto

„snežnik rožnik“. Imeli smo po vsem kaj lep in bogat pridelek. Posamezni gomolji so tehtali do 76 $\frac{9}{10}$ g.

Preteklo jesen smo tudi dobili od omenjene tvrdke na posebno priporočbo g. Rambouseka žitnega semena in sicer resasto pšenico „Austral Alaby“, rž „kolossal“ ter švedsko snežno rež. Ako ravno je bilo to žito pozno posejano, obraslo se je gosto in močno, in to priča, da je seme posebno izvrstno. Uspeh teh žit hočemo ob priliki prijaviti v „Novicah“.

Kmetijska podružnica v Senožečah.

Azorska potočnica.

Izmed cvetic, ki rastejo pod milim nebom, ni brž bolj priljubljene, nego je potočnica (Vergissmeinnicht, latinski *myosotis*). Zato je naravno, da so jo kmalu presadili na vrt ter tam pričeli vzgojevati umetno nove vrste ali pa so prenesli na vrt potočnice iz tujih daljnjih krajev. Kmalo bode petdeset let, kar so prinesli lepo vrsto te mične cvetlice, ki je polna modrega cvetja, z azorskih otokov

Corvo in Flores.

Da si je ta vrsta potočnic zelo razširjena, vendar je

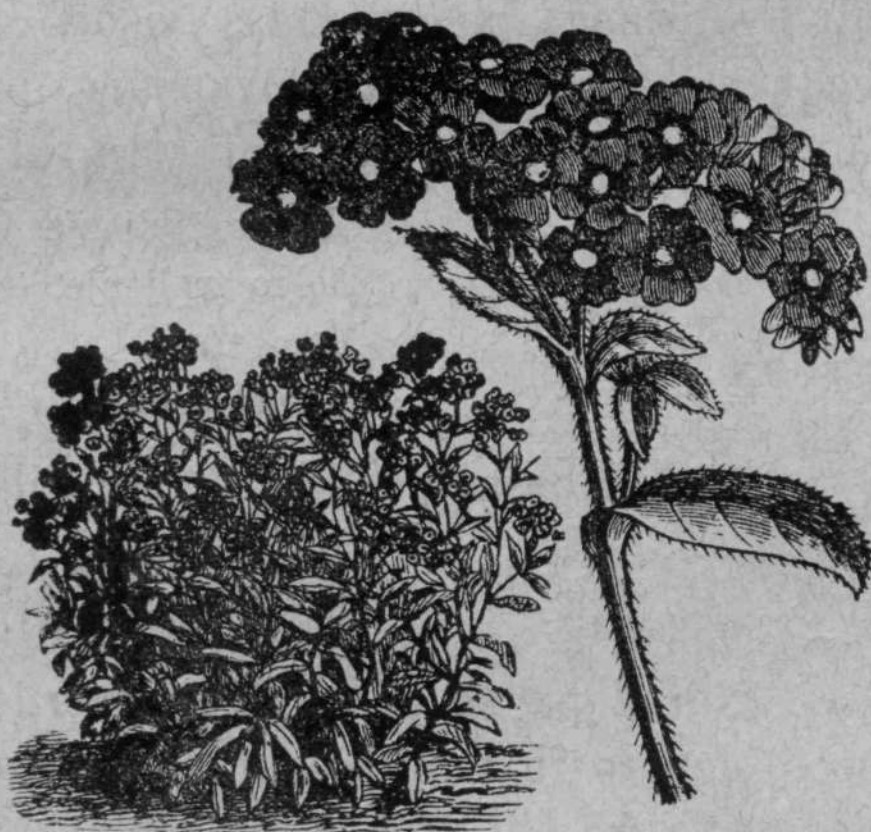
redkokrat videti njeno zvrst, ki nadkriljuje vse druge.

Ta je *myosotis azorica* H. C. Watson (glej podobni 9. in 10.)

Grščinski vrtnar Döller v Schönbornu

na Dolenjeavstrijskem vzgojuje jo z imenom „cesarica Elizabeta“.

Ta vrsta je vse hvale vredna, ker podaje se lepo na vrtnih cvetličnih gredah, kakor je tudi lepa okenska rastlina. V lonci jo moreš vzgojiti kakor majhno drevesce. Na Dunaji kupujejo cvetlični trgovci najrajši to potočnico, ker se da kaj lepo povezati v šopke in vence. Če rasto v peščeni zemlji ter jih imaš na primer nem kraji, ohranijo se tudi suhe čez zimo. Pomnožujejo se prav lahko s potikovanci, ki se radi prijemljejo. Ako narediš potikovance zgodaj spomladi, presaditi moreš ukoreninjene rastline prav kmalu na plano, kjer te uže zgodaj spomladi razveseljujejo z lepim cvetjem, katerega je takrat še tako ubogo malo.



Podoba 9.

Podoba 10.

na Dolenjeavstrijskem vzgojuje jo z imenom „cesarica Elizabeta“. Ta vrsta je vse hvale vredna, ker podaje se lepo na vrtnih cvetličnih gredah, kakor je tudi lepa okenska rastlina. V lonci jo moreš vzgojiti kakor majhno drevesce. Na Dunaji kupujejo cvetlični trgovci najrajši to potočnico, ker se da kaj lepo povezati v šopke in vence. Če rasto v peščeni zemlji ter jih imaš na primer nem kraji, ohranijo se tudi suhe čez zimo. Pomnožujejo se prav lahko s potikovanci, ki se radi prijemljejo. Ako narediš potikovance zgodaj spomladi, presaditi moreš ukoreninjene rastline prav kmalu na plano, kjer te uže zgodaj spomladi razveseljujejo z lepim cvetjem, katerega je takrat še tako ubogo malo.

Vprašanja in odgovori.

Odgovor na vprašanje 14. Grenko maslo tudi popravimo, ako je prekuhamo ter vanje denemo kos kruha (črnega ali belega). Maslo s kruhom vred se mora potem kuhati (vreti) kakih deset minut. Kruh se navleče vsega neprijetnega duha in okusa. Za pet kilogramov

masla zadostuje prst debel in za dve dlani velik kos kruha. Nekateri denejo v maslo namesto kruha turščične moke. L. R.

Vprašanje 16. Kje imajo na prodaj ameriško ličje za vežnjo cepljenega drevja? (A. V. na Opčini.)

Odgovor: Gotovo menite japonsko ličje, t. j. ličje od rafije. Ameriško ličje nam vsaj ni znano. Ličja od rafije, ki je najboljše vezivo za cepljenje, doboste pri Klenertu & Geigerju v Gradci. Kilogram tega ličja stoji 1 goldinar. Četrť kgr. Vam zadostuje. Najceneje doboste to ličje, ako pošljete imenovani tvrdki 30 kr. v poštinih markah ter prosite, da Vam pošljejo $\frac{1}{4}$ klgr. ličja od rafije po pošti kakor vzorec brez vrednosti (Muster ohne Wert).

Vprašanje 17. Naznanite mi, kaj je vzrok, da dobivajo moje kure tako zelo pivko (znano bolezen na jeziku). Kure imajo dovolj peska in zelenja, in da si jim pridno odiram pivko, vendar mi je uže ena poginila. (T. B. v G. pri Celji.)

Odgovor: Pivka pri perutnini je katar (nahod) sluzne kože v kljunu, na jeziku, mislijo splošno, da je pivka jezična bolezen. Vzrok pivki je najbolj prehlajenje ob skubenji (mavsanji), tudi pa pomanjkanje vode in zelenjadi ter premočna, vročino delajoča krma. Ker pa neposredni prenos bolne sluzi na zdravo sluzno kožo gotovo tudi zanaša to bolezen, zato je pivka manj ali več tudi nalezljiva. Od pivke zdravite kuretino tako le: Najprvo ji dajte enakomerno toplo bivališče. Čistite ji nosnice, kljun in jezik, ter mažite sluzno kožo z dobrim in neslanim surovim maslom ali pa z dobrim oljem. Za lek dajajte vsaki živali trikrat na dan po 1 do 2 žličici koprčevega čaja (Fenchelthee), v katerem raztopite salmijaka. Na pičlo četrť litra čaja zadostuje eno noževo špico salmijaka.

Razne reči.

— Zmrzel krompir, repo, korenje, peso itd. napravimo zopet okusne, ne samo za živalsko, ampak tudi za človeško hrano, ako zakopljemo te zmrzle stvari, predno se ujuži, v zemljo tako globoko, da ne pride druga, nova zmrzal do njih; spomladi, kadar se zemlja otaja, izkopljemo jih še le ter jih ali sami uživajmo ali pa živini pokladajmo.

— Laško raco, ki ima različno barvano perje, hvalijo zelo, ker leže prav pridno jajca. Pravijo da znese na leto po 80 do 100 jajec. Vzreja te vrste rac neki ni prav nič težavna, tudi ni potrečno veliko vode. Race so srednje težke ter jedo prav malo. Laška raca leže posebno pridno, ako se sme prosto gibati.

— Ščeti s katerimi obleko snažimo, ohranimo čiste, ako jih večkrat odrgnemo s čistim papirjem. Papir položimo na rob mize, in na tem robu drgnimo s ščetjo ob papir. Papir postaja umazan, zato ga pa pomikajmo čez rob. To moremo prav hitro zvršiti. Ako snažimo tako ščet, hranimo obleko, kateri umazana ščet dostokrat bolj škoduje, nego pa koristi.